

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. Fuisse olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in
electione Episcoporum se immiscerent, demonstratur. Ex p. 10. tr. 1. res.
etiam 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Prisco more eligendi Episcop. Ref. VI. 455

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Michael Rouffel in *Hist. Iurisd. Pontificia lib. 2. cap. 1. num. 21. in fine*, ubi sic ait: Atque hi fuerunt electionum in prima Ecclesia modi, siue à Clero Populoque, siue ab Episcopis solis: vt prior tamen frequentior, & validior fuerit: qua etiam demum Regem & Principes constituendorum Antistitum auctoritatem sibi arrogauerunt, quasi lege Regia, quæ Populi iura ad illos transtulit. Ita Ille. Sed quidem quomodo Populus poterat transferre hoc ius in Principes, si, vt visum est, ipse non de iure ad Electionem concurrebat, sed vel usurpatione, vel Pontificio Priuilegio: vt ex Vasquez, & aliis docuimus. Ergo nullo pacto Populus tale ius eligendi in Reges transferre poterat; cum nemo dare possit, quod non habet.

2. Itaque dicendum est, Principes Laicos, si quando in electionibus Episcoporum se immiscuerunt, violenter hoc fecisse, nec potuisse hoc facere ex iure populi in ipsos translato, vt dictum est: Vnde merito lno *Epist. 67.* recitat illos veritus:

*Eligimus puerum, puerorum festa colemus,
Non nostrum morem, sed Regis insa sequentes.*

Principes ergo olim elegisse Episcopos, patet: nam Theodoricus Magni Clodouei filius Appollinarem Atracnis dedit Episcopum, oblati ab eo multis muneribus: Appollinari defuncto, S. Quintinianum subrogauit; statimque directi nuntij, conuocatis Pontificibus, & Populo, eum Cathedra Episcopali imposuerunt. Quintiniano successit Gallus, Rege optulante. Sic Ommarius, iussu Regis Clodomiris alterius ex Clodouei filiis, ordinatus est Turonensis Episcopus: deinde Theodorus, & Proculus, ordinante Regina Clotilde, istorum Matre. Rursus, cum inconsulto Rege Theodualdo; Canonem Populus Atracnis elegisset; paratis etiam Episcopis illum consecraret; (cò quod Rex paruulus esset, eum se assuetos promittentes cum Proceribus Regni) hunc Rex improbauit, & Cantinum Archidiaconum promouit. Postea Clerici Turonenses eundem Canonem petierunt Episcopum, non sua voluntate, sed Regis præceptione, ac repudianti Canoni, vt qui Atracnam Sedem ambiebat, Rex Clotarius Euftronium subrogauit. Sulpitius Bituricensis Ecclesie Præpositus est, fauente Rege Gunteranno; cuius digna vox notatur, atq; vniuersa esset in istis occasionibus afflueta Regibus. Nam cum multi munera offerent; fertur respondisse: *Non est principatus nostri consuetudo sacerdotium venundare, sed nec vestrum illud præmij comparare: nè & nos lucri turpis infamiam notemus, & vos Mago Simoni comparemini, sed iuxta Dei præsentiam Sulpitius erit vobis Episcopus.* Hæc inuenies apud Gregorium Turonensem *lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 5. 11. & 16. lib. 6. cap. 39. lib. 8. cap. 22.* Alia exempla sunt in *lib. 4. cap. 15. & 18. lib. 5. cap. 40. & 46.* & aliis locis.

3. Vide etiam Daniele de Nobilibus in *Selectis Controuersis iuris Sacri, & Ciuilib. dist. 80. num. 5.* ubi ponit plures Episcopos electos à solis Imperatoribus & Principibus. Et Petrus Tholosanus, in *Synag. Iur. vniuers. l. 15. cap. 12. num. 11.* ex Polydoro Virgilio tradit, Henricum I. Britannia, seu Angliæ Regem, clarum victorij, tantum sibi iuris sumere cœpisse, vt sua duntaxat auctoritate Episcopos faceret, & factis Episcopatum possessionem daret. Et circiter, inquit, hæc tempora, Principes vbiq; gentium cœperunt illud sibi ius declarandum Episcoporum vindicare quod & hodie mordicus tenent. Hos tamen Anselmus Religionis Antistites, tanquam abortiuos Religionis filios, consecrare recusabat: sed parum profecit, donec Paschalis II. Summus Pontifex consulens Regem à sententia abire cœgit, Hinc patet, quod

etiam usurpatione Constantius, Constantini Magni filius, Eusebium Nicomediensem in Episcopum Constantinopolitanum elegit; in cuius locum fuerat electus Paulus ex vna parte suffragiorum, & Macedonius ex altera; quibus electis, elegit prædictum Eusebium, *Socrat. lib. 2. cap. 5.* Nicophorus Phos in Oriente Imperator ius conferendi Episcopatus, & Sacerdotia sibi sumpsit, quo tempore Ortho Lin Occidente hoc iure vii cœpit, auctore Zonara *tom. 3. anno Domini 961.* Plura Petr. Greg. Tholos. *de elect. cap. 5. sub. num. 13.* ubi ponit capitulationes Ioannis XII. cum Henrico I. & Othone eius filio, quibus non obstantibus, Imperatores Inuestituram Episcopatu sibi adiciuerunt: & inoleuerat iam mos, vt Episcopi ab ipsis eligerentur & annulo, & baculo pastoralis inuestirentur; vt scribit Guilielmus Tyrius, *lib. 1. Belli sacri cap. 1. 3.* Et tandem ne deseras recognoscere Ioannem Filescum *de sacra Episc. auctor. cap. 5. §. 5.* ubi obseruat Principes olim Abbatissas, Abbates & Episcopos elegisse, sed immerito; vt probat. §. 7.

4. Nota hic etiam, tantam olim fuisse violentiam circa electionem Episcoporum; vt principes etiam nouos Episcopos instituire consueuerint in locis, in quibus antea non fuerunt: vt narrat Theod. Balsamon *Ad Concilium Carthag. cap. 16. & ad cap. 12. Concil. Calcedon. & c. 38. Sexta Synodi in Trullo habita.* Ita Iustinianus Nouell. 11. *de Priuileg. Iustiniana prima Archiepiscopi;* creauit Episcopum Iustiniana primæ suæ ciuitatis Archiepiscopum, eique prouincias subiecit; & B. Rhenanus, *lib. 2. rerum Germanicarum,* refert Dagobertum, qui adeptus fuit Regnum Francorum sub Honorio III. Summo Pontifice, nouem Dioceses Episcopatum instituisse.

RESOL. VI.

Fuisse olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Episcoporum se immiscerent, demonstratur? Ex part. 10. tractat. 1. Resol. etiam 6.

§. 1. **I**taque, cum Sancta Sedes Apostolica ex violentia populorum, & principum in electione Episcoporum pessum iret; non desuerunt Pontifices, qui seuerè interdixerunt, ne in sacris electionibus populus, & principes manus haberent. Ac in primis Concilium Loadicenum, Can. 13. *Non est, inquit, permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad sacerdotium præbendi,* Cui consentanea sunt, quæ statuit Martinus Papa in *Concilio Braccar. cap. 1. apud Martinum* his verbis: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio Episcoporum sit.* Idem decretum habetur in *Concil. Papiensi I. cap. 8. & refertur à Gratian. dist. 63. cap. 5. & à Nicolao Leadem dist. cap. per d.* Hoc ipsum decernit Synodus VII. generalis, his verbis: *Omnia electio Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi à Principibus facta irrita maneat, secundum regulam, quæ dicit. Si quis Episcopus, Secularibus Magistratibus usus, per eos Ecclesiam obtinuerit deponatur, & segregetur: oportet enim eum, qui est promouendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi; quemadmodum à Sanctis Patribus Nicae decretum est.* Deinde citat. *Can. Conc. 1. Nicaeni* Denique, vt alia præteream, Concilium Constantinopolitanum IV. quod est octauum generale, de Episcoporum electione ita sanxit: *Sancta & vniuersalis Synodus desinit, neminem Laicorum Principum, seu Potentum semet ingerere debere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitanæ, vel cuiuslibet Episcopi præsertim*

praesertim cum nullam in talibus potestatem, quemlibet Potentem, vel ceterorum Laicorum habere conueniat: sed potius silere, & attendere sibi, usquequo regulariter à collegio Ecclesiae suscipiat finem electio futuris Pontificis.

2. Itaque, cum Saeculares Principes vsurpassent sibi ius conferendi Episcopatus, Abbantias, & ferè alia omnia Ecclesiastica Beneficia; Sedes Apostolica diù tolerauit hunc abusum; donec eò progressus esset, vt publica nundinatione passim vendentur plus offendentibus; neque repetitæ prohibitiones contra Simoniacam hæresim, eliminare huiusmodi peccati valerent. Gregorius VII. miræ constantiæ, fortitudinis, & reliquarum virtutum Pontifex, à Deo perditissimis illis temporibus Ecclesiae suæ Praepositus, tantum facinus non diutius tolerandum ratus; cum sæpe aliàs, tum Anno Domini 1078. in Concilio Romano illud prohibuit, edito Canone tenoris sequentis. *Quoniam Inuestitura Episcoporum contra Statuta Sanctorum Patrum à Laicis personis in multis partibus cognouimus fieri, & ex eo plurimas perturbaciones in Ecclesia oriri, ex quibus Christiana Religio concalcatur: decernimus, ut nullus Clericorum Inuestituram Episcopatus, vel Abbatie, vel Ecclesiae, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicuius Laicae personae, Viri, vel Faminae suscipiat. Quod si praesumpserit; recognoscat Inuestituram illam Apostolicam auctoritate irritam, & se usque ad condignam satisfactionem Excommunicationi subiacere.* Ita Canon Gregorij de quo Leo Ostien. *Histor. Cassin. lib. 3. c. 41.* & Card. Baronius, tom 11. d. Anno Domini 1078. num. 21. Et non solum tulit legem, sed pro illius executione agonizauit usque ad mortem; quam obiit in exilio apud Salernum. Ac tum ipse, tum successores eius, multo sudore, & sanguine tandem abstraxerunt è manibus laicorum praefatum ius; & Ecclesiae Dei, cuius erat, reddiderunt, vt obseruat Pax Iordanus Episc. Tragurien. in *Elucubrationibus tom. 1. lib. 1. tit. 1. n. 6. & alij.*

3. Vnde hic obiter refellendum venit somnium Sigiberti, qui in Chronico Auctor est, Hadrianum Papam Carolo Magno ius inuestiturarum, per annulum, & baculum conferendarum, in Synodo frequentissima centum quinquaginta trium Episcoporum, vna cum priuilegio designandi Pontificem, concessisse. Falsò autem id prodidisse Sigibertum, Baronius circa annum 526. & praesertim ann. 774. à n. 10. & 964. à n. 22. conuincit. A quo non dissentit Suarez contra Regem Angliae lib. 3. cap. 29. num. 7. Gretserus, in *Apologiae Baronij, cap. 1. & 2.* Azorius part. 2. lib. 4. cap. 2. quest. 3. Bellarminus de *summo Pontifice, lib. 2. cap. 29. & de Clericis, lib. 1. cap. 9.* Cum nullus, ante ipsum Sigibertum, meminerit tam memorabilis Indulti, de quo & qui res Caroli per singulos annos gestas exactius recensere, nullam planè mentionem fecerunt. Et meritò quidem; qui enim fieri potest, vt tam exorbitans ac Ecclesiae exosum priuilegium, Carolo Magno Hadrianus Papa contulerit? Cum ipse inuestituras, seu Episcoporum per potestatem Saeculares electiones, ac designationes, fuisse constet prohibitas sub eodem Hadriano Pontifice in septimo Concilio generali, Can. 3. quo decreuit Oecumenica Synodus, vt omnis electio Episcoporum, aut Sacerdotum quorumcumque à Principibus facta, irrita maneret. Sequenti etiam saeculo idem, in octauo Concilio generali, lege est constitutum. Actione siquidem decima sancitum est, ne à Principibus, vel eorum fauore eligerentur Episcopi; nec ipsi Antistites indecentia obsequia Magistratibus exhiberent. Postquam tamen à Carolo surpe Imperium ad Germanos Principes translatum est; Imperatores, nescio cuius, non quidem Priuilegij à Sede Apostolica emanati (quod credulus nimium Gratianus, deceptus à

Sigiberto hac in causa Romanae Ecclesiae infesto hoste, aliquandò concessum, perpetam existimauit, Can. *Adrianus dist. 63.* atque subinde reuocatum. Can. Ego Ludouicus, eadem dist. alijque sparsim Canonibus insinuate studuit; sed praesertim, quam praetendebant consuetudinis, iure, hanc sibi potestatem arrogarunt; diuisque modis sibi asserere contendunt. Repugnantibus toto nisu, Pontificibus Romanis inter quos omnes acerrimè Greg. VII. libertatem Ecclesiae contra tam funestum ausus, ad extremum usque, vitæ spiritum, defendit.

4. Hinc Henricus Rex Germaniae, qui nefariis modis à Paschale I. extorserat priuilegium, quo sibi concedebatur ius inueltendi per annulum, & baculum, illi postea expressè renunciauit in Wormatiensi Concilio: cui praerant Labertus Cardinalis Episcopus Ostiensis, & duo alij Cardinales Callisti Papae Legati, anno 1122. Cuius solennis renuntiationis hic tenor est, quem legimus ab Wlspbergeni memoriae consignatum. Ego Henricus Dei gratia, Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei, & Sanctae Romanae Ecclesiae, & Domini Papae Callisti, & remedio animæ meae, dimitto Deo, & Sanctis eius Apostolis Petro, & Paulo, & Sanctae Catholicae Ecclesiae, omnem Inuestituram per Annulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem, Possessionem, & Regalia Reati Petri, quae à principio huius discordiae, usque ad hodiernum diem, siue tempore Patris mei, siue etiam meo, ablata sunt; quae habeo etiam, Sanctae Romanae Ecclesiae restituo: quae autem non habeo, vt restituantur fideliter adiuuabo. Et do veram pacem Callisto, Sanctae Romanae Ecclesiae, & in quibus, Sanctae Romanae Ecclesiae auxilium postulerit, fideliter iuuabo. Subsignauerunt Praelati, & Principes Imperij, vt obseruat pius, doctus, & eruditus Andreas Sautlay in *Panoplia Episcopali, lib. 2. Digressiuncula de Inuestituris*, de quibus etiam vide Turceti in *obseruationibus ad Ep. 190. Iuonis Episcopi, Boetium Eponen. de Regalibus n. 217. cum seq. & n. 186. cum seq. & Franciscum Florentium, in lib. 1. Decretal. tit. 6. qui tamen Auctor cautè legendus est; cum sit nimis infensus Romanae Sedi.*

RESOL. VII.

Circa superius dicta quoad Episcoporum electionem Aucthoris iudicium ex sacris Canonibus desumptum breuiter exponitur?

Et notatur, quod hodie solum in Germania Ecclesiae vetus consuetudo seruatur, in quibus Canoniorum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit; electum verò à Pontifice confirmatur?

Et aduertitur, quod lex, & consuetudo antiqua in modum eligendi Episcopos, Romanorum Pontificum auctoritate est abrogata; & ius nominandi, designandi, & offerendi, atque praesentandi Episcopos datum est multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu & assensu? Ex part. 10. tit. 1. Rel. etiam 7.

§. 1. Itaque circa praesentem difficultatem de priuilegio eligendi Episcopos, assero, Apostolicos, auctoritate accepta à Christo Domino, in sui locum Episcopos elegerunt, & creasse. Nam singulorum idoneos praefecerunt Ecclesiis Pastores, qui in cap. *Quorum vices dist. 68.* dicuntur Apostolorum locum tenere. Deinde verò, primis illis Episcopis, quos creauerunt Apostoli, vita functis; totum ius eligendi, & creandi Episcopos, ad Romanum Pontificem pertinuit.